

ГОД. XXVII.

# ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 5.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време објављена позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 80 п. л на страни 1. кр. 20 п. месечно. —

## ХРВАТСКО НАРОДНО КАЗАЛИШТЕ У ЗАГРЕБУ. Прослава двадесетпетогодишњег глумовања Тонке Савићке.

(Свршетак.)

Јубиларка је за време свога двадесетпетогодишњег глумовања крејрила читав низ најразличнијих улога, од салонских и карактерних до пучких и комичних типова. Она је увек једнаким маром настојала, да прати развитак глумачке уметности, и без хуке и буке, без рекламе; она је била увек једна од оних уметница, које најсавесније схваћају и испуњавају свој задатак.

Уметнички рад Т. Савићке карактеришу две прте: њена савесност и њена чедност. Мало има глумица, које би биле кадре савладати тако различите улоге, као што је то чинила Т. Савићка; а још мање, које би се с таквом истрајношћу, као она, дале на то, да израде и створе тежак и незахвалан тип: старицу. Као глумица, која у првом почетку није ступила на даске с великом наученом улогом, као што се то догађа код већине дебитантица, већ се корак по корак довинула до већих улога и снажнијих успеха, она је једна од ретких уметница осамдесетих година, које нису стојале под искључивим дојмом немачке декламаторне школе. Она је већ у првом почетку могла да буде приступачнија модерном реалистичном глумљењу и за то је њена снага не у емфазу ни у стиху, већ у израженој карактеризацији, специјално у карактеризацији једнога жанра: старице. Ко није видио све могуће нијансе тога типа код ње, од смешне, комичне до доброћудне старице: тешко ће разумети, да се једна глумица може тако доследно, таквом уметничком чедношћу и савесношћу бавити једним типом.

Ко се од српске позоришне публике још сећа покојне српске уметнице Јеце Добриновићке, ко се сећа њене природне, неусиљене, неизвештачене игре на позорници, а ко је још покојну Јецу познавао и као ваљану жену, добру и искрену колегиницу и пријатељицу позоришне уметности: тај ће лако стећи појма и о Тонки Савићки. Чудним случајем, те две уметнице, у свему, тако су наличне једна другој, да их је једва могуће разликовати.

Чланови хрватског казалишта сви скупа, а са њима и позоришна публика загребачка, прославили су дан јубиларкин на начин врло достојан и тако свесне и одличне уметнице и позоришне публике загребачке. Тога дана могло се најбоље опазити, како су ништаве све огромне рекламе и позоришне „манзафларије“, којима се служе по неки, и врло велики и признати уметници, и како скроман, тих, једва чујан и истакнут рад, али који је заснован на истини и љубави — налази признања, и изазива одушевљење у свима срцима!

Сама прослава текла је уобичајеним редом, као и све досадање сличне прославе. Почело се са представом, а завршило комерсом, на коме беху искушени и другови и поштоваоци јубиларкини из публике.

Пре почетка представе дочекало је јубиларку целокупно драмско и оперно особље, у свечаном и сјајном оделу, на позорници, и кад ју је равнатељ г. А. Фијан извео на позорницу, поздрави је бурно и дуготрајно: и позоришна дружина, и публика, која је кућу дупком напунила. После поздрава од стране равнатеља, и М. Ружичке-

III-9

Строци, и предавања разних и многих дарова од стране драмског, оперног, техничког особља, од стране интенданта г. Иве пл. Хрељановића и публике, од многобројних пријатеља и штоватеља и родбине, од разних корпорација као и дара од путничких позоришних дружина, Протића и Ђирића, на чему се јубиларка, тронута до суза, захвалила у неколико речи свима уз бурно клицање, застор се спусти, а после 15 минута почела је представа.

Глумио се: „Дабров кожух“, од Герхарта Хауптмана, који је комад јубиларка сама превела и за свој јубилеј одабрала. Земаљска влада одредила јој је две трећине дохотка од представе, у знак признања њеног рада. Јубиларка је у комаду глумила главну улогу са њеном познатом вештином, а публика је целе вечери одликовала пљеском и изазивом, небројено пута.

По свршетку представе дочекала је јубиларку омладина, уз бурно клицање, пред казалишном зградом, и исто тако отпратила је до Хотел „Имperiјала“, где је био приређен комерс.

Сам комерс био је много значајнији и од саме представе, јер на њему су биле изречене неке здравице и речи, које доста жалосно илуструју наше заједничке, српске и хрватске уметничке прилике.

После облигатних, али усрдних здравица јубиларци од стране равнатеља, драматурга и других, прешло се на читање телеграма, са разних страна, од друштава и појединаца. Од тих телеграма одликовао се телеграм г. Т. Хаџића лепотом и топлином садржаја свога. Непријатно је утецао на све присутне, што не беше званичнога телеграма нити од стране београдске пати од новосадске народне позоришне дружине. Тада устаде омиљени члан нашег

казалишта и изврстан уметник г. Миша Димитријевић и заносним речима разложио је, да се телеграм г. Тоне Хаџића, коме је, као што рече, „некако суђено, да светлим бојама своје племените душе изглади све несугласице, које даномице избијају на површину у нашем глумачком и позоришном свету да се тај телеграм има уједно сматрати и као званичан телеграм српског народног позоришта у Новом Саду, јер име Тоне Хаџића, као духовног вође народног позоришта, стојало је и стоји у најтежњој вези са српским народним позориштем.“ На те речи захорило се из стотину грла: Живело српско народно позориште новосадско! Живио Тона Хаџић! Исто тако лепо је био примљен поздрав Мише Димитријевића, кога су умолиле биле путничке позоришне дружине: српске, Протића и Ђирића, да у њихово име поздрави јубиларку.

Највећу бурну одобравања изазвао је говор интенданта г. Иве пл. Хрељановића, кад је, рефлектујући на поздрав Димитријевићев, наздравио правој и узајамној слози и на претку свију хрватских и српских позоришних дружина, сталних и путничких, желећи им напредак и сјајну будућност у њиховом тешком, али племенитом задатку. Он је обећао, да ће сваком приликом пружити радо своју десницу свакоме трудбенику на пољу лепе позоришне уметности.

Још много, много лепих здравица пало је те вечери. Многа је лепа и идеална мисао просипнула, и цела забава одисала је чистим уметничким задахом веселе, искрене, несобичне и одане уметничке љубави према честитој и доброј Тонки Савићки. У пет сата у јутру свршила се та лепа светковина, са жељом, да прославимо и педесетогодишњицу врле уметнице наше!

Загреб, 8. јануара 1902.

ч.

## ЖИСТИЋИ.

(СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.  
„Максим Црнојевић“ трагедија у пет чина,  
с певањем, написао др. Лаза Костић, за

позоришту удесио А. Хаџић, музика од Аксентија Максимовића).

Осокољен свежим ловорикама своја прва три

дебита сеже се Барјактаровић за сјајним златали венцем Ружићевске величине. Бејаше то зајхвата за сад још презамашна, али с друге стране даде бар доказа о том, да су Барјактаровићеве уметничке интенције похвалне, а вера му у себе и своју снагу чврста и неопорива. Млади уметник је зајнаго морао бити уверен, да и сувише ризика, отварајући широм врата срањивању са великим претходником. Кад је дакле ипак неустрашено стао на белегу, знак је, да се бар толико узда у своје одлике, колико је потребно, да се за први пут не осрами а већ кад пређе прва ватра, биће, рачунаше, пут прокрчен, терен поравнан. Па као да се не ће преварити у рачуну. Ко за Ружићем као Максимом уме и само, што но реч, из афере да се извуче, показао је доста, за Барјактаровића пак мора и зелена завист рећи, да је и као Максим подобро одскочио од медијокритета. Једну од оних својих одлика, које су му поуздане савезнице у уметничком боју, морао је овде жртвовати песничким интенцијама, но за то је оним другима проширио поље раду а оне су гледале да оправдају поклоњено им поверење. Симпатични је лик морао остати у закутку, али је студија младог уметника, потпомогнута интелигенцијом и жаром, урадила своје те у очима публике куд и камо више вредила него мучна студија млетачких „мазала“ у очима једрога чеда природе. Све у свему: Барјактаровић ће некад бити одличан Максим Црнојевић, за то уз дар му и особине јемчи још и озбиљни му мар и читаво преданост послу, коме је наменио век свој.

Софија Вујићка је као Јевросима одменила своју сестру Драгињу Ружићку. Осиротела Јевросима збринута је сад за које време и осећа се, да не може боље. Поповићевима су још од оних првих идеалних времена чисти српски типови прирасли за срце а одатле их не одбуштише никоји утецаји. Те тако се просто сва хвала с једне сестре без погодбе сме пренети на другу. Нити је тим од Драгиње Ружићке што одузето, нити је Софији Вујићки што додано.

Тинка Лукићка као снажна Филета и Сара Бакаловићка као отмена Анђелија показале се и сад као и до сад и као што ће се свакако показати дуго и по сада; исто се тако јуначки

понели и Лукић као онај стари језгровити Иво и Спасић као смера свога свесни Надан Божић и Николић као гравитетични дужде и Марковић као плахи дуждевић и Васиљевић као угледни Милош Обренбеговић и Бакаловић као протодухи Радоје.

Од ране младости гледам „Максима Црнојевића“ но никад ми није тако пало у очи као сад, да метрику на нашој позорници не респектују неки глумци баш много. Узорни ијампски квинар Лазо Костића тако се сакати и изостављањем и додавањем и неправилним наглашавањем, да већ није лепо. Примера ради нека је наведено, да се на српској позорници у почетку ијампског стиха чује: напиптак, спасаењу, зачетак, тапштина. На свршетку стиха ево неколико на српској позорници занемарених енклитика: по небу, у брзи, у ветар, на њскап, у другу. Кад се тако рецитује, то онда нити је стих нити проза, него неки особит *pêle-mêle*.

Г.

#### ПОЗОРИШТЕ.

(Забава у Зетском дому.) Као што јавља „Глас Црногорца“ приредило је друштво „Цетињске Читаонице“ и „Горски Вијенац“ уз пријатељско суделовање позоришне дружине Д. А. Гинића „свечану забаву у част имендана Њег. Краљ. Височанства Књаза Насљедника Данила са овим програмом: У првом дијелу извршен је први чин из драме „Хајдук Вељко Петровић“; у другом дијелу слика „Онамо онамо!“; а у трећем дијелу игранка, која је трајала до касно у ноћ. Кућа је била дупком пуна отмијеног грађанства. Забаву је почастио својим присуством и Књажевски Двор“.

#### СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

##### (Ред позоришних представа)

У четвртак, 10. (23.) јануара: „Краљ Лир.“ Трагедија у 5 чинова, написао В. Шекспир, превели др. Лазо Костић, А. Халић и др. Ј. Д. Стефановић, за српску позорницу удесио А. Халић.

У суботу, 12. (25.) јануара први пут: „Пучина.“ Драма у 4 чина, написао Бранислав Ђ. Нушић.

ИЗДАЈЕ УПРАВА СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА.

# СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

44. Представа.

У ДУНЂЕРСКОМ ПОЗОРИШТУ.

Ван претплате.

Представа за народ с обаљеним ценама.

У Новом Саду, у понедеоник, 7. (20.) јануара 1902:

## КРАЉЕВИЋ МАРКО И АРАПИН.

Историјска слика у 5 чинова, с певањем и играњем, написао В. М. Миљковић, музика од Фрање Гала. — Редитељ: Спасић.

### ОСОВЕ:

Цар турски	— — — —	Лукић.	Фоча, харемски слуга	— —	Слука.	
Сулејман, везир	— — — —	Спасић.	Краљица Јевросима	— —	С. Вујићка.	
Осман бег	— — — —	Виловац.	Марко Краљевић,	и њени	Душановић.	
Реџеп паша	— — — —	Стојановић.	Андрија Краљевић,	и синови	Матејић.	
Тахир бег	— — — —	Васиљевић.	Радић, његов домоуправитељ	Динић.		
Оца	— — — —	Николић.	Елиџе, арапин	— — — —	Ружић.	
Царев татарин	— — — —	Бакаловић.	Сот,	} његове делије	— —	Стефановић.
Зелида, царева ћерка	— — — —	С. Бакаловићка.	Бице,		— — — —	Ботић.
Зулејка,	} њене робињнице	— Д. Матејићка.	Вила Србије	— — — —	Т. Лукићка.	
Фатима,		— Д. Спасићка.	Вила Босне	— — — —	Д. Васиљевићка.	
Селпма,		— Л. Вујичићева.	Вила Старе Србије	— — — —	К. Вилочевца.	
Мера,		— М. Радошевићева.	Прва	} вила	— — — —	Л. Вујичићева.
Шерифа		— З. Добриновићка.	Друга		— — — —	Д. Спасићка.
Баба Јурмуса	— — — —	М. Тодосићка.				

Више Турака и Арапа. — Догађа се: први чин у Цариграду. — Други чин: у планини Балкана, на путу у Прилип. — Промена: у харему цара турскога. — Трећи чин: у Прилипу, под Цариградом. — Четврти чин: пред Цариградом. — Пети чин: у цареву двору.

У четвртак, 10. (23.) јануара: „Краљ Лир“. Трагедија у 5 чинова, написао В. Шекспир, превели др. Лаза Костић, А. Хаџић и др. Ј. Д. Стефановић, за српску позорницу удесио А. Хаџић.

Ко од наших поштованих претплатника жели своју ложу или своја места и за ову представу задржати, нека изволи ту намеру своју изјавити у књијарници браће М. Поповића најдуже до 11 сах. пре подне.

Улазнице могу се добити обдан у књијарници браће М. Поповића, а у вече од 6<sup>1</sup>/<sub>2</sub> сата на каси.

Бољује: Ј. Тодосић.

**Почетак тачно у 7<sup>1</sup>/<sub>2</sub> а свршетак у 10<sup>1</sup>/<sub>2</sub> сахата.**